

**george
orwell
zvířecí
statek**

PŘELOŽIL
JAN KALANDRA

ILUSTROVAL
BORIS JIRKŮ

L E D A 2021

Majitel Rychtářova dvora pan Jonáš zamkl na noc kurníky, ale měl tak naváto, že dvířka pro slepice už zavřít zapomněl. Za světla lucerny, která se mu v ruce komíhala ze strany na stranu, dovrávoral přes dvůr k zadním dveřím, shodil bagančata, ze soudku v kuchyňce si načepoval poslední pivo a vypravil se nahoru do postele, kde už pochrupovala panímáma.

Jakmile světlo v ložnici zhaslo, strhlo se ve všech chlívcích a stájích nebývalé vrtění a třepotání křídel. Přes den se rozneslo, že se velebnému Starostovi, výstavnímu kanci bílého ušlechtilého plemene, minulou noc zdál podivný sen a že o něm hodlá zpravit ostatní zvířata. Bylo dohodnuto, že se všichni sejdou ve velké stodole, jakmile Jonáš vyklidí pole. Starosta (tak se mu vždycky říkalo, ačkoli na výstavách vystupoval pod uměleckým jménem Krasavec z Polné) byl na statku chován v takové vážnosti, že se každý rád zřekl hodinky spánku, jen aby si vyslechl, co má na srdci.

Řečník byl už usazený na slaměném lůžku na jakémsi vyvýšeném stupínku u stěny velké stodoly a na trámu nad ním visela lucerna. Bylo mu dvanáct a poslední dobou dost přibral, avšak stále to byl impozantní kanec, a třebaže neměl odřezané kly, působil moudře a laskavě. Zanedlouho se začala scházet ostatní zvířata a podle svého se uvelebovala. Nejdříve dorazili tři psi – Aida, Asta a Baryk – a po nich prasata, která si udělala pohodlí na slámě těsně pod stupínkem. Slepice vylétly na parapety, jako by to byly hřady, holubi se vznesli až nahoru do trámů, ovce a krávy si lehly za prasata a začaly přezvykovat. Pak dovnitř společně pomaličku vkráčeli oba tažní koně – Bivoj

a Vojtěška - a složili svá obrovská chlupatá kopyta na zem s náramnou opatrností, aby nezalehli nějaké zvířátko, které by se třeba schovávalo ve slámě. Vojtěška byla tělnatá koňská mamina pomalu ve středním věku, po čtvrtém hříběti už trochu neforemná. Zato Bivoj byl obr o výšce dospělého člověka a síly měl za dva obyčejné koně. S bílým pruhem přes chřípí působil malinko přihlouple a popravdě řečeno to ani žádný myslitel nebyl, a přece si ho všichni cenili pro vyrovnanou povahu a nesmírnou pracovitost. Po koních se dovnitř vkradli bílá koza Matyllda a osel Benjamín. Benjamín byl ze všech obyvatel statku nejstarší a taky nejprotivnější. Moc toho nenamluvil, a když už z něj něco vypadlo, bývala to obyčejně uštěpačná poznámka - tvrdíval například, že mu Bůh dal ocas, aby jím mohl odhánět mouchy, přestože by se sám radši obešel bez ocasu i bez much. Jako jediný z místních zvířat se jakživ nezasmál. Když se tomu ostatní podívovali, odpovídal, že nic k smíchu kolem sebe nepozoruje. Navzdory tomu, aniž to kdy otevřeně přiznal, měl slabost pro Bivoje. Tihle dva spolu obyčejně trávivali neděli v malém výběhu za sadem, kde se bok po boku mlčky pásli.

Oba koně se zrovna uložili na zem, když tu se do stodoly přikolébalo hejno osiřelých káčátek, která se s nasmělým pípáním batolila ze strany na stranu ve snaze najít si místo, kde by je nikdo nepošlapal. Vojtěška kolem nich velikou přední nohou vystavěla jakousi hradbu, kachňata se do ní schoulila a okamžitě usnula. Na poslední chvíli dovnitř s cukříkem v hubě líbezně přicupitala pěknoučká a hloupoučká bílá klisnička Dorinka, která Jonášovi tahala bryčku. Našla si místo v první řadě a hned začala pohazovat sněhobílou hřívou, aby si každý všiml, jaké má do ní vpletené krásné červené mašle. A úplně na závěr dorazila kočka, jako obvykle se porozhlédla po nejteplejším místečku a nakonec se vmáčkla mezi Bivoje a Vojtěšku, kde celý Starostův projev spokojeně propředla, aniž věnovala pozornost jedinému kancovu slovu.

Teď už byli přítomni všichni kromě Mojžíše, ochočeného krkavce, který vyspával na bidýlku za zadními dveřmi majitelova domu. Když se Starosta ujistil, že se všichni pohodlně usalašili a napjatě čekají, odkašlal si a spustil:

„Soudruzi, o tom zvláštním snu, který se mi včera v noci zdál, jste už slyšeli. Ještě se k němu dostanu. Nejprve však mám na srdci něco jiného. Cítím, soudruzi, že už na tomto světě dlouho nepobudu, a než zemřu, považuji za svou povinnost podělit se s vámi o moudrost, jíž jsem zde nabyl. Prožil jsem požehnaný život, který mi poskytl spoustu času na přemýšlení, když jsem sám lehával u sebe v chlívků, a tak jsem snad oprávněn tvrdit, že rozumím povaze života na této zemi lépe než jakékoli jiné zvíře, které je nyní naživu. A právě o ní bych vám teď rád něco sdělil.

Jaká je tedy, soudruzi, povaha tohoto žití? Nalijme si čistého vína: náš život je ubohý, krátký a prodchnutý dřinou. Narodíme se, dostaneme najíst tak akorát, abychom nezdechli, a ti z nás, kdo to dovedou, jsou v něm nuceni plahočit se do úmoru. Jakmile nás pak přestanou pokládat za užitečné, neslýchaně krutě nás pobijí. Vyjma nedávno narozených mláďat nemá žádné zdejší zvíře ponětí o tom, co znamená žít šťastně nebo mít volný čas. Žádné zdejší zvíře není svobodné. Zvířecí život je jedna velká bída a otročina, tak zní holá pravda.

Předepisuje to ale tak řád přírody? Je snad naše země tak chudá, že nedokáže těm, kdo na ní pobývají, zajistit důstojný život? Ne, soudruzi, tisíckrát ne! Půda je tu úrodná a podnebí příznivé, takže tato končina je schopna poskytnout hojnost potravy mnohonásobně vyššímu počtu zvířat, než kolik jich zde nyní žije. Jen toto jediné hospodářství by uživilo deset koní, dvacet krav a stovky ovcí, přičemž by si všichni žili natolik pohodlně a důstojně, jak si to dnes pomalu ani neumíme představit. Proč tedy setraváme v tomto ničném postavení? Poněvadž nám téměř všechny plody naší práce kradou

lidé. Takový je, soudruzi, původ veškerých našich strastí. Dá se shrnout jediným slovem: člověk. Člověk je náš jediný skutečný nepřítel. Zbavíme-li se ho, prapůvodce hladu i vyčerpávající dřiny jednou provždy zmizí.

Člověk je jediný tvor, který spotřebovává, aniž by sám něco vytvářel. Nedává mléko, nesnáší vejce, nemá dost síly, aby utáhl pluh, není dost rychlý, aby uštval zajíce. Přesto je pánem všeho tvorstva. Pohání zvířata k práci, avšak z jejího výtěžku jim vrací pouze to málo, aby nepošla hlady, a zbytek si nechává. To naše práce obdělává půdu, to naše mrva ji hnojí, a přece nikdo z nás nevlastní víc než holou kůži. Vy, kravky tady přede mnou – kolik tisíc mázů mléka jste za poslední rok nadojily? A co se s tím mlékem, jež mělo živit vaše statná telata, nakonec stalo? Do poslední kapky skončilo v hrdlech našich nepřátel. A vy, slípky – kolik vajec jste za poslední rok snesly, a z kolika se nakonec vylíhla kuřata? Zbylá se odvezla na trh, aby si Jonáš a jeho pacholci přilepšili. A ty, Vojtěško – kde jsou ta čtyři hříbátka, která jsi porodila a která se o tebe měla starat a těšit tě ve stáří? Postupně je jako jednoročáky prodali, takže je už víckrát neuvidíš. Co jsi za tahle čtyři slehnutí a všechnu tu lopotu na polích dostala jiného než nuzné příděly píce a střechu nad hlavou?

A ani tyhle ubohé životy nám člověk nedovolí dovést do přirozeného konce. Osobně si nemám na co stěžovat. Patřím k těm šťastnějším. Je mi dvanáct let a zplodil jsem přes čtyři stovky selat. Takový život prasatům přichystala příroda. Z vás však nelítostnému noži neunikne nikdo. Vy, mladí krmníci, co tu sedíte přede mnou – vězte, že každý z vás do roka zařve na špalku. A ta hrůza vás čeká bez výjimky: krávy, prasata, slepice, ovce, všechny. Dokonce ani koně a psy hospodáři neušetří. Bivoji, i tobě jednoho dne svaly vypovědí službu a Jonáš tě pošle na jatka, kde ti podříznou krk a udělají z tebe fašírku pro ohaře. A pokud jde o psy – až zestárnou a vypadají jim zuby, uváže jim sedlák kolem krku cihlu a utopí je v nejbližším rybníce.